



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Consultationes Theologicæ Et Spirituales Christiani verè
fidelis & verè devoti ...**

... De Excellentissimis Dei

Louis François <d'Argentan>

Augustæ Vindel. ; Dilingæ, 1701

VD18 90029526

Consult. XVI. De providentiâ Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45487

non esset, eruerem illud ex pectore meo: unico namque verbo, non novi, nec volo illud, nisi totum sit tuum.

Recogitemus & sapius revol-
vamus mente veritates in hac
consultatione nobis expositas:

difficile erit aspicere hic tantas
divinæ bonitatis erga nos, mu-
nificè & magnificè estusas divi-
tias; quin vehementissimos ex-
perturi simus stimulos nos unice
Deo devovendi, ipsi fideliter ser-
viendi, ipsum ex toto corde no-
stro amandi. Amen.

CONSULTATIO XVI.

De Providentia DEI.

Quatuor
persona-
rum gene-
ra indigen-
ta considera-
tione pro-
videntiæ
Dni.

Lubens universum invitarem
mundum ad hanc consulta-
tionem; sed præcipuè qua-
tuor hominum genera, quibus
omninò necessaria foret ad sta-
bilendam in mentibus ipsorum
pacem, bonumq; ordinem. Pri-
mi sunt, qui vivunt semper in
timore, quasi obsessi toto adver-
sitatum exercitu, quibus ob-
rui debeant, dum minus de ip-
sis cogitant; sicque imaginatio-
ne malorum, quæ non tolerant,
sed quæ tolerare possent, dum
cruciantur, nullâ fruuntur pa-
ce, nec aliquâ vitæ hujus dul-
cedine. Secundi sunt, qui pror-
sus ex adverso millenas spes va-
nas alunt, hisque inaniter se
pascunt, qui magna animo me-
ditantur, qui sibi ipsis cuncta ad
votum successura promittunt,
quasi omnia à suâ de penderent
dexteritate, nullaque supra se
foret potestas, quæ sua, quæ mo-

liuntur, consilia posset demoliri.
Tertii sunt Critici, qui ubivis in-
veniunt, quod carpant, omnia-
que, quæ in mundi Oeconomiam
non juxta suum vel eveniunt,
vel diriguntur genium, notâ
censoriâ perstringunt, quasi cun-
cta juxta suam moderanda &
gubernanda forent Aristarchi-
cam sententiam. Et quarti sunt
animi illi elati, melius dicerem,
stolidi, qui sibi imaginantur nes-
cio quod fatum, quo omnia in
hoc mundo ejusmodi regantur
& gubernentur necessitate, ut
aliter evenire non possint; cum
sibi persuadere non valeant, in-
veniri sapientiam quandam in-
finitam, quæ cuncta regat in
mundo, eò quod in capite suo
habeant nullam, quâ regant se-
ipsum.

Omnes hi non sunt in errore,
nisi ex eo, quod ignorent verita-
tem providentiæ Dei. Si hujus
pulchri-
Viva fides
providen-
tiæ divinæ
est remedi-
um occor-
rentium
nostrorum

pulchritudinem in hac consultatione, ubi clarè videbitur, intueri possent, efficacissimum omnes malis suis invenirent remedium. Illi, quos excogitat inanis timor aspectu tot phantasmatum, quæ sibi fabricantur, ad incutientum sibi ipsis terrorem, videbunt, se esse in securitate sub directione paternæ hujus super se vigilantis providentiæ. Illi, qui se tot vanis ac manibus pascunt promissis & expectationibus, perspicient, quod incassum sibi ipsis abblendantur; quodque, nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laborent, qui ædificant eam. Illi, qui Aristarchos agunt, & gubernationem magnæ hujus reipublicæ totius mundi, dente mordaci carpere non abhorrent, fateri cogentur, prudentiam suam non esse, nisi stultitiam, & sapientiam quandam infinito modo suâ magis illuminatam, ad ejus sedere clavum, hancq; ab illâ gubernari. Et illi denique, qui cuncta attribuunt facto, vel fatali cuidam necessitati luculenter observabunt, aliam

non dari necessitatem, nisi decreta æterna Dei, quæ liberrima sunt, nec destinationem aliam, nisi ipsius providentiam, quæ cuncta cum infinitâ moderatur sapientiâ.

Sed ut luci exponamus manifestam hanc de Dei providentiâ veritatem, quæ non solum maximæ est consolationis inter omnes, quas Christiana completitur Religio, sed & ponderis maximi, cum affecret animas in viâ salutis suæ, illas quoque conducatur & evehat ad altissimam, quam in hac vitâ conscendere possit, perfectionem: imprimis exponendum est, quid sit hæc providentiâ in quo consistat, quàmque firma fide nobis sit credenda; Et exin desuper discurremus cum quatuor istis hominum generibus, quorum jam fecimus mentionem; videbimusque an resistere poterint evidentiæ & firmitati rationum, quibus persuasissimi deberent esse circa veritatem de providentiâ Dei, & sub ejus regimine suavissimâ frui quiete.

ARGUMENTUM.

1. *Quàm necessarium sit, esse providentiam Dei.*

2. *In quo consistat.*

3. *Quanti sit momenti illam firmiter credere.*

Omnipotentia & providentia sunt inseparabiles.

ARTICULUS I.

TAm ingens est inter omnipotentiam & providentiam Dei

connexio, ut una sine alterâ perfectè cognosci ac intelligi non possit.

possit. Omnipotentia apparet in rerum omnium creatione, & providentia mirificè respundet in earundem regimine; ita ut, sicut nihil productum est sine omnipotentia, ita nihil regatur sine providentiâ. Nonne fatearis impossibile esse, quod aliqua Creatura acceperit esse in Creatione, si omnipotentia Dei id ipsi non dederit? Nam quia à nihilo ad esse, est distantia infinita, hinc facere ex nihilo aliquid, est opus, non conveniens, nisi omnipotenti brachio Dei. An unicam ex omnibus Creaturis monstrare mihi posses, licet omnium esset minima, licet duntaxat esset minim^o aëris atomus, quæ esse suum non receperit ab omnipotentia Dei? An esse suum haberet à seipsâ? vel an alius, quàm Deus ipsam creâisset? hoc dici non potest, & hinc afferendum, omnipotentiam Dei produxisse omnes indifferenter tam maximas, quàm minimas.

Nihil fieri potest absque concursu Dei.

Nonne fateberis etiam, impossibile esse, quod Creatura aliqua suum conservet esse, vel aliquid perficiat opus, velut esse sui fructum, absque actuali concursu Dei? Nonne is semper est præsens? Nonne is velut causa prima influxum suum tribuit omnibus causis secundis, sine quo nihil agerent? An monstrare mihi posses unicam solam actionem alicujus Creaturæ,

quando etiam alia non esset, nisi minimus motus guttulæ aquæ decidentis è Cœlo, de quâ dicere posses: hæc actio est facta independenter à concursu Dei? Hoc est impossibile; nam eadem ratione, quâ dat esse omnibus Creaturis tam minimis indifferenter, dat etiam & tribuit illis concursum suum pro omnibus operibus indiscriminatim, tam pro minimis, quàm etiam pro maximis.

Jam interrogo: Omnipotens hic Creator, qui producit, & ^{In quo consistit providentia Dei.} conservat omnia entia, omnes res creatas; prima hæc causa, quæ concurrat ad omnes illarum actiones, & ad omnes ipsarum motus; quantumvis minimos; nonne est intelligentia quædam, quæ probè sciat, quid faciat? Nonne est magna quædam ratio, quæ dirigat sapientissimè omnia? Nonne est suprema quædam potentia, quæ postquam omnia produxit, & omnia disposuit pro suo arbitrio, illa quoque ad certum dirigit scopum juxta regulam Consiliorum suorum? Et ecce tibi id, quod nos appellamus providentiam Dei: providentia est ratio ordinandorum ad finem. Itane nec unica Creaturarum vel esse vel conservari posset absque omnipotentia, nec unica vel minimam actionem perficere possit absque actuali concursu Dei;

su Dei; & dirigere se possent ad finem suum, abs eo, quod ab ipso dependeat providentiâ? quis non videt, hoc nec dici nec cogitari posse, sed necessario confitendum esse, omnipotentiam & providentiam DEI, aequali modo se ubivis extendere, defectu omni & discrimine remoto? vel non asserendus est Deus, vel necessario asserenda est illius providentia.

Tres perfectiones Dei resplendent in ipsius providentia.

Sed in quo providentia hæc consistit? præcipue tres sunt adorandæ perfectiones, quæ constituunt totam hujus rei Oeconomiam: Sapientia, Bonitas, Justitia. Sapientia, quæ cognoscit omnia, Bonitas, quæ suppledit omnia; Justitia, quæ dirigit omnia. Cum ergo tota providentiæ divinæ directio plena sit sapientiâ, bonitate, & justitiâ; quomodo possibile sit, ut anima super ipsam suos figens oculos, ipsam cognoscens, ipsam firmissimè credens, non experiatur Spiritum suum consolatum, mentem suam animatam, fiduciam suam roboratam, & præcipue cor suum exstimulatum, ad amandum ipsam ex totis viribus suis, velut foecundissimam scaturiginem, unde bona cuncta, quæ desiderare possit, debeat expectare? Nihilominus diffiulter vel discerni vel dici potest, quænam è tribus his

perfectionibus magis resplendet in providentiâ Dei.

Si intuear sapientiam, est hæc ^{Sapientia Dei resplendet in illâ,} admirabilis, sive penes suam latitudinem, sive penes suam exactitudinem, sive penes constantiam aspectuum suorum. Ipsa admirabilis est in latitudine suâ, eò quod universim cognoscit omnes res creatas ab altissimo Cœli Seraphino, usque ad ultimum aeris atomum: ipsa enucleatè novit, quot sint Angeli in Cœlo, quot cogitationes in eorum intellectu, quot affectus in ipsorum voluntate; quot homines in toto terrarum orbe per omnem sæculorû decursum, quot cogitationes in ipsorum mente; quot actiones diversæ, quot verba, quot herbarum ramusculi super terram, quot folia in cunctis nemoribus, quot arenæ granula in omnibus æquoribus, quot pisces in totâ Elementi hujus latitudine, quotque diversos & in ordinatos motus hi fecerint, & faciant etiamnum absque intermissione, quot aquarum guttæ deciderint ex axe, quot atomi in universo aëre, & quot circuitus ac revolutiones quilibet illorum fecerint à mundi creatione. Si particulatim descendendum foret ad omnes diversarum creaturarum species, procederetur in infinitum, & confunderet animum id considerantem.

Et

Prodigia
sapientiae,
quae appa-
ret in pro-
videntia.

Et divina Sapiencia cognoscit omnia hæc tam distinctè, ac si unica tantum res foret, ab eo, quod hæc ipsum occupent, aut unico duntaxat momento distrahant à contemplatione divinarum excellentiarum suarum, aut fruitione æternæ quietis suæ. Et posito, quod centies adhuc millenos alios creasset mundos, illosque omnes sicut hunc regeret, non tamen plus iis occuparetur, ac si extra se nil prorsus agendum haberet. Hoc videtur nobis incomprehensibile, eoquod nos parvi homunciones cum intellectu hoc tam vasto & amplo, quem dedit nobis, occupati sumus nihilo. Nos defixâ mente cogitare eodem tempore non possemus de rebus duabus; ratio est, quia requiruntur apud nos tot parvi actus diversi, quot sunt res frivolæ ac minutæ diversæ, quibus nos occupamus: unde oritur, ut, dum finitur illorum actuum unus, ad incipiendum alterum, obliviscamur rei unius ad cogitandum de alterâ. Sed Deus videt omnia unico ac simplicissimo actu, eò quod ipse fit intellectus infinito modo magnus, & infinito modo illuminatus: *Attingens à Fine usque in Finem fortiter.* Et divinus Areopagita explicat hæc verba, ut nobis declaret infinitam amplitudinem hujus actus intelli-

gentiæ divinæ omnia tam distinctè comprehendentis, hæc alia verba, quæ admirabilia sunt, nobis scripto reliquit: *Quia Causas omnium in se æquabiliter anticipatas habet*; quia videt omnia æqualiter in seipso. Hic non est, nisi idem actus, per quem contemplans ab æterno seipsum, producit verbum suum, & distinctè videt in ipso omnes Creaturas; unde fit, quod aspectus hic ipsum non avertat, nec distrahat à contemplatione suâ divinâ. Adjunge centies millenos alios mundos, nihil adjicis ipsius cognitioni; tolle hæc omnia nihil imminuisti ex ipsius cognitione, quia hæc omnia sunt nihil respectu cognitionis infinitæ, quam habet in verbo suo. O Adorande intellectus, o intelligentia infinita, quam es incomprehensibilis! Aspiciamus parvulum nostrum intellectum, qui occupatur & implicatur re minimâ, respectu illius, quem centeni mundorum milliones non occuparent. Nonne causam nos humiliandi habebimus, sicut & agnoscendi, nos in comparatione aliud non esse, nisi parva & exilia, & vilia nihila. Ecce sapientiam Dei admirabilem in suâ latitudine.

Sed vide, an minor sit in suâ exactitudine; siquidem non solum cognoscit universim & speciatim omnes Creaturas, sed

De divin.
nomin. c. 7.

Providentia Dei
cognoscit
omnia sigillatim.

Ggg

cogno-

cognoscit particulatim omnes
 cujuslibet & uniuscujusque cir-
 cumstantias, ac si non alia,
 quàm ipsa sola foret in mundo,
 omnia illarum accidentia, om-
 nes illarum modos, omnes illa-
 rum contingentias, non solum
 omnia hæc, quæ ipsis eveniunt
 in statu, in quo modò sunt, sed
 & ea, quæ contingere ipsis po-
 terant in omni alio statu, quem
 poterant amplecti. O Deus!
 quantum hoc prodigium, si com-
 prehendi posset. Omnes An-
 geli in Cælo, & omnes homines
 in terrâ, si simul unirentur, ad
 constituendum nonnisi unicum
 intellectum, an cognoscere pos-
 sent omnes diversas dispositio-
 nes, in quibus collocavit Deus
 infinitam hanc multitudinem
 creaturarum, quæ universum
 hunc formant ac constituunt
 mundum? hoc foret impossibile.
 Et quantò minus cognoscere
 possent omnes diversas contin-
 gentias uniuscujusque in cir-
 cumstantiis & dispositionibus
 suis possibilibus? Nam quis non
 videt, id omnem Creaturæ
 transcendere captum? Conside-
 ra, nos non habere nisi viginti
 quatuor litteras in toto Alpha-
 beto, & diversæ harum disposi-
 tiones sufficiunt, ad componen-
 da ingentia illa volumina, quæ
 nostras adimplent Bibliothecas.
 Quò se extenderent ergò con-
 nexiones vel diversæ situationes,

in quibus collocare posset Deus
 tot millenos millones Creatura-
 rum, quæ sunt in mundo? Et
 Deus distinctissimè cognoscit
 omnia hæc, ac si non essent, nisi
 una eademque res simplicissima.
 Ratio est, quod impossibile sit,
 aliquam rem cognoscibilem ef-
 fugere cognitionem, quæ sit in-
 finita. Ecce tibi exactitudinem
 Sapientiæ divinæ omninò in-
 comprehensibilem.

Quod concernit constantiam
 aspectuum ejus, cognitio ipsius
 semper est actualis, semper ea-
 dem, & semper invariabilis, ab
 instanti aternitatis suæ. Non
 potest dici, quod cognoverit
 omnes Creaturas, quia nihil præ-
 teritum est in ipsius cognitione;
 Non potest dici, quod cogniturus
 sit illas, quia nihil futurum
 est in ipsius cognitione: sed di-
 cendum est, quod illas cognoscat
 cognitione actuali, actu uno sim-
 plicissimo, aspectu semper tam
 fixo, tam constanti, ut oculos suos
 nunquam avertat ab illis, nec
 unico momento. Et hoc facile
 intelligitur, cum verum sit, quod
 cognoscat illas per eundem actum
 divini sui intellectus, quo con-
 templatur seipsum, & suum pro-
 ducit verbum in aternitate, qui
 est actus tam necessarius, ut
 nunquam nec unico instanti
 possit interrumpi. Tam admi-
 rabilis est divina ipsius Sapientia
 in sua latitudine, tam admirabi-
 lis

Cognoscit
 omnia per
 unicum so-
 lum actum.

lis in sua exactitudine, tam admirabilis in constantia suorum aspectuum: Et hæc prima perfectio Dei est velut fax accensa, illuminans omnem providentiæ suæ directionem.

Bonitas
Providentiæ
Dei.

Huic adjungitur ipsius bonitas, quæ prospicit omnibus, quæ videt necessaria esse vel congrua creaturis suis. Ad illam omnes Creaturæ suos convertunt oculos, uti dicit Scriptura, & sperant in illâ: Et ipsa dat omnibus alimenta & escam in tempore opportuno, & implet omne animal benedictione, dum aperit manum suam. Ipsa est, quæ singulis annis ex inexhaustâ omnipotentia suâ annonâ extrahit ea omnia, quæ necessaria sunt ad nutriendas omnes plantas, omnia animalia, omnes homines, universim omnia, quæ vitam habent in magno hoc mundo, abs eo, quod vel minimo culici in aëre deesse patiatur, quod ipsi est necessarium. Ipsa est, quæ omnia nostra arva quotannis tam copiosâ locupletat cerere; nostra vineta, tam liberali & munificâ ditat generosi lyæi exuberantiâ, abs eo, quod ad illam continendam vel doliis indigeat, aut cellis vinariis; ipsa est, quæ arbores nostras dum onerat, adornat fructibus suavissimis, quos ipsamet exquisitissimo condit sapore velut munerâ inestimabilia; quæ nobis clar-

giri non desinit; Ipsa denique est, quæ omnibus suis creaturis juxta locorum ac temporum exigentiam ac naturæ diversitatem, omnem necessariam supeditat provisionem, velut Sapientissima Materfamilias, vel provida Oeconoma ad hoc mercede conductâ, abs eo, quod necesse duntaxat habeant hanc ab ipsâ efflagitare.

Quod autem admiratione dignum est, Deus facit hæc omnia immediatè per seipsum, abs eo, quod aliis det desuper mandatum omnium rerum necessariorum faciendi distributionem inter innumeros magni hujus naturæ palatii inquilinos. Quot videmus Ministros & præcipuos, & subordinatos, & inferiores in domibus Magnatum, quorum quilibet speciali suo fungitur munere? Et omni adhibita sollicitudine, videntur tamen sæpius deficere in multis. Quanta igitur est sapientia, quanta bonitas, quàm admiranda prudentia amicabilem providentiæ, magni hujus Patris Familias, qui curam suscipere ipsemet dignatur tam vermiculorum, qui reptant super solum, quàm Monarcharum, qui sedent super solium: non quod omnes res creatas eadem tractet ratione, cum omnes ejusdem non sint capaces; sed quod omnia faciat convenienter, id est, quod curas suas

Facit omnia per seipsum.

Ggg 2 impen-

impendat, & favores suos disper-
tiatur, juxta regulas justitiæ
distributiæ, quæ vult, ut unicui-
que detur, quod ipsi est necessa-
rium, juxta naturam, capacita-
tem & necessitatem suam.

Providen-
tia justè
modera-
tur omnia.

Et hæc est magna illa justitia,
ceu tertia perfectio, absolvens
& ad colophonem deducens pul-
cherrimam hanc Oeconomiam
providentiæ Dei. Omne, quod
facit suprema hæc intelligentia
in gubernatione mundi, non
potest esse, nisi infinito modo
justum, quia Deus est justitia
ipsa. Si quæras, ubi est lex, quæ
ipsum obliget ad hanc justitiam,
ipsumque determinet ad faci-
endum, quomodo facit, & non
aliter, respondebo tibi, quod ip-
semet sit sua propria lex, cum
& ipse sit sua propria justitia. Ip-
se scit & vult omne, quod ju-
stum est; ipse est fidelis, & non
potest denegare sibi ipsi, quod
est essentialiter: *Ipse fidelis per-
manet, seipsum negare non pot-
est.* Non ita verum est dicere,
quod omne, quod sol producit,
esse non possit nisi lumen, eo-
quod hujus ipse purissimus fons
sit, nullam prorsus comixtus ca-
ligine; sicut verum est dicere,
quod omne, quod Deus facit,
esse non possit nisi justitia, eo-
quod purissima sit ipse justitia,
nullam omnino admittens in-
justitiam: Et hoc solum omnino
sufficeret ad inhibendas omnes

2. Tim. 2.

querelas, quas facere possemus;
dum videre nos credimus inor-
dinationem ac errorem in re-
gimine magnæ hujus providen-
tiæ, cui cura de omnibus est, re-
bus etiam minimis ac vilissimis;
videaturque aliquando ipsa no-
bis omnia negligere, & cuncta
susque deque verti. Tace, ob-
mutesce prudentia carnis; sub-
mitte & in captivitatem te re-
dige paupercola ratio humana;
nihil comprehendes è Consiliis
magnæ hujus & infinitæ rationis
omnia gubernantis. Quando cre-
dis, omnia esse in perturbatio-
ne maximâ, tunc in primis sunt
optimè ordinata: impossibile
namque est, quin æquissimum
sit id, quod ab ipsâ fit, cum
Deus id faciat. Adora humili-
ter, quod capere non potes.

Interim nonne observas, quan-
tâ cum justitiâ, admirabilis hæc
providentia cuncta moderetur
& regat entia? Æquum est, ut
creaturæ rationis expertes, cum
abripiantur legibus necessitatis
cujusdam, quam evitare non
possunt, gubernentur per ratio-
nem quandam, quæ suppleat ip-
sarum defectum, illasque dirigat
ad finem suum; quam rationem
videmus esse sapientissimam Dei
providentiam, quæ illas tam
accuratè & exactè moderatur,
ut nunquam in aliquo deficient;
sed perficiant res adeò stupen-
das, ut indies admiremur soler-
tias.

Quam ad-
mirandam
justitiam
providen-
tia servat
in omni-
bus.

rias ac industrias minimorum animalium, quæ longè nostrum superant & excedunt captum. Equum pariter est, ut homo, dum fruitur inæstimabili prærogativâ libertatis suæ, ad nihil omnino necessitetur: ille semetipsum determinat, sicut ipsi placuerit; ipse facere potest, bonum vel malum; & sapientissima providentia ipsi subministrat media exercendi unum & evitandi alterum. Sed quia ipse frequentius sequitur falsa rationis humanæ lumina, & malas propriæ voluntatis inclinationes, quàm lumina Coeli & regulam voluntatis Dei. Hinc providentia Creatoris, ipsum velut agens liberum dirigens, permittit, ut sæpius in maxima corruat peccata. Et hoc ipsum iustum & æquum est.

Equum denique est, ut omnibus entibus naturalibus, cum creata sint ob fines naturales, providentia suppeditet media naturalia ad illos pertingendi: æquum etiam est, ut, cum homo creatus sit ad ipsius imaginem, ob finem supernaturalem, providentia ipsi subministret media supernaturalia, eundem assequendi, quæ etiam illis non denegat. Deus amat universim omnia opera manuum suarum, quia bona sunt; sed hominem abs comparatione magis amat, quàm cœtera omnia opera sua, eoquod velit ipsum esse opti-

mum, ipsumque consultò creaverit, ut boni infiniti faceret ipsum possessorem: hinc & præcipuâ providentiæ suæ curâ prosequitur eundem. Si dat esse omnibus aliis Creaturis, hoc non est propter ipsas, sed propter hominem; si illas conservat, si illas regit, si cum illis operatur, hoc non est ipsarum bono, sed pro bono & obsequio hominis. Nec sufficit, quod omnes Creaturas corporales ipsius deputet servitio, sed & Angelis suis mandat, ut curam ipsius suscipiant, nondû id satis suo satiando amori, quo fertur in ipsum; semetipsum is sacrificat, semetipsum in personâ vult impendere, vult laborare, vult pati, vult mori pro salute hujus hominis, usque adeo ipsum amat. Ipsemet nobis dicit, quod descriptos nos circumferat in manibus suis, quod affectuosè nos semper foveat in sinu suo, velut amantissima nutrix mater suum portat filium. *Ego quasi Nutritus Ephraim portabam eos in sinu meo.* O amabilissima Creatoris mei providentia, an dubitare possim de curâ tuâ, cum certus sim de tanto amore tuo, quo me prosequeris? An insensibilis esse potero tantæ bonitati tuæ? An adeo usque esse ingratus, ut non amem te, nec directioni tuæ magnâ cum cordis & animi simplicitate totum consignem ac tradam me?

ARGUMENTUM.

1. *Anima, quæ firmiter credit providentiam Dei, nihil est timendum.*
2. *Beata esse potest in mediis adversitatibus vitæ præsentis.*
3. *Bonum Remedium semper vivendi in pace & quiete.*

ARTICULUS II.

Anima timida
nulla confidere
debet providentia
Dei.

Quid dicitis ad hoc animæ timidæ & inquietæ? quæ nunquam vos creditis positas in tuto, sed millenis semper expositas adversitatibus superventuris, quasi creata omnia in vestram conjurassent ruinam, & omne vos destitueret & consilium & auxilium & præsidium & subsidium. Quid timetis? An idè, quia non est Deus pro vobis? quis est igitur, qui dedit vobis hoc esse, quod habetis? hæc anima, quæ suis vos terroribus ita affligit, nonne prodiit è regione cordis ipsius, quod non est, nisi tota bonitas? An idè, quia putatis, quod nullâ vestri tangatur reminiscencia? quis est ergò, qui vos conservat, qui ad omnes vestras concurrit actiones & opera? An idè, quia persuasum habetis, quod ignoret ea, quæ vobis eveniunt aut evenire possunt? ubi esset ergò sapientia ipsius infinita, & quomodò esset, si quidpiam posset ignorare? An idè forassis, quia timetis, ne fatis vos amet, ut velut charos suos filios custodire vos velit à malis omnibus, quæ

nocere vobis poterunt? Ubi esset ergò infinita ipsius bonitas, quæ tibi benè facere nunquam cessat, & maxima in æternitate tibi præparat bona? An tandem idè, quia nescitis, quod infinito modo sit bonus, & infinito modo sit justus in gubernatione suâ, quod nunquam, quamvis omnipotens sit, facere possit, quod non sit optimum?

Omnia hæc scio; sed ipse non indies patrat miracula ad impediendum cursum ordinarium ac naturalem rerum humanarum, quæ millenis obruere me possunt adversitatibus: ipse non semper continet in fræno perverfas hominum voluntates, quæ mala mihi fabricari & volunt & nôrunt. Video funestos eventus me sæpius incessere, & incessanter incessere posse. Fateor: Est verum, quod fecerit te arbitrum tui ipsius, sed arbitrum non fecit te eventuum rerum humanarum, quas sapientissimi quique prævidere non nôrunt, nec evitare; sed nec ipse viâ ordinariâ impedit, ne eveniant. Verum est etiam, quod dederit tibi libertatem tuam, sed dominium

nium tibi non tradidit libertatis aliorum, qui malis te afficere possunt; sed nec ipse obstat, ne afficiant: rem unicam tuam reliquit potestati, quae inestimabilis est, si illius cognosceres valorem: Et est, quod bene uti valeas omnibus vitae praesentis accidentibus, adeoque fortunatè vivere in medio adversitatum, quas infortunium mundus appellat.

Magna pax animae ex viva fide providentia.

In casum ab omni casu adverso te custodire attentabis; impossibile enim est evitare omnes vitae huius molestias, quae tuo non subsunt imperio: In vanum his tuam interturbas quietem, imaginando tibi, quod adventurae sint; nam hoc ad aliud non prodest, nisi ut ipse tibi fias carnifex, teque affligas, antequam te affligant alii. An contentus ac beatus vivere desideras? intende fidei oculos, illosque firmiter fige in providentiam Patris tui Coelestis, & memento id, quod respectu tui est accidens, qui illud nec praevidisti, nec voluisti, accidens non esse respectu infinitae ipsius sapientiae, quae nostrae invigilat curae ac directioni. Ipse ab aeterno jam vidit omnia, quae tibi evenerunt, omnia, quae evenient adhuc, abs eo, quod vel minimum ex iis, quae tibi accidunt, ipse effugiat cognitionem. Non solum autem scivit, sed etiam

voluit haec ita esse, sive voluntate sic ordinante, sive duntaxat sic permittente: ipse amat te infinito modo magis, quam ames te ipsum, ipse melius teipso novit, quo indigeas; divina ejus adimplebitur voluntas, quidquid contigerit: Omnes simul Creaturae ipsius non obstabunt consiliis; nec quidquam evenire tibi poterit, quod contra veniat beneplacito Dei. Juxta nostram Philosophiam huic semper inharendum est: Deus est supremus noster Dominus, qui cuncta gubernat providentia infinito modo sapiente, infinito modo bona, infinito modo iusta, & omne, quod facit, est bene factum: aequum est, ut Creatura ipsius submittat seipsum; neque invenit unquam, vel quietem vel pacem, qui restitit illi.

Bene stabilias firmam hanc fidem in animam tuam, & indubitato intueri oculo adorandam hanc Dei providentiam, & haec recipiet illa, quae vocare solemus casus vel infortunia, non velut inopinatos eventus, sed velut praevisas dispositiones ac ordinationes, ab infinita quadam sapientia ita volente profectas, quas est paternam ipsius voluntate suscipit gratanter, sicut haec illas dat & largitur permanenter. Videbis animam tranquillam & contentam in mediis quibusque desolationibus amarissimis,

Omnia
quae nobis
providentia
Dei
immittit,
bona sunt.

rissimis, quæ in desperationem agerent alium, qui non nisi humano aspectu intueretur illas: noverit namque ipsa, melius cuncta succedere non posse, nisi juxta arbitrium ac placitum providentiæ Dei, cujus directioni probè novit non resistendum, sed acquiescendū esse, neq; unquam se melius fore contentam nisi contentetur eo, quo contentatur ipse Deus. In hac ergo firmâ fide & fideli hac submissione suam invenit beatitudinem; & vera est parœmia dicens: *Qui contentatur, beatificatur.*

Vera pax anime non consistit in eo, ut nihil patiatur.

Benè novi obstaculo id non futurum, quin sensus tolerando malum affligantur, conquerratur natura, & forsitan ipsa ratio humana reluctetur, seque opponat; sed omnibus his frustra reluctantibus, anima, quæ humiliter se submiserit ordinationi divinæ providentiæ, contenta manebit ac beata. Ratio est, quod perfecta beatitudo animæ Christianæ non consistat in eo, quod suo vivat commodo, nihilque patiatur juxta dictamen carnis & sanguinis; sed in eo, quod perfectâ fruatur quiete in centro suo, quod est voluntas Dei. Nonne hæc perfecta sit beatitudo, quand cuncta animæ adimpleta fuerint desideria? Nonne contenta sit, quando non agitatur ad inquirendum aliud, quam quod jam possidet? Ipsa

tantum observat decorem in dispositione divinæ providentiæ, ut hic suum inveniat paradysum, omnesque suas delicias: Cum id delectet te Deus, id ipsum delectat & me: nec aliam ipsa unquam exoptat delectationem. Dum se obrutam videt paupertate, non desiderat divitias; dum afflictam se cernit infirmitate, non expetit sanitatem; dum persecutione & contemptu se lacesitam intuetur, non concupiscit nec applausus nec honores: innietur enim infallibili huic veritati: nihil contingere mihi potest nisi ex dispositione providentiæ Patris mei cœlestis; ipse novit, quid opus sit mihi; is plura mihi vult bona, quam velim mihi ipsi: impossibile est, melius mihi esse, quam in statu, quod placuerit ipsi me collocare.

Interroga illam, quid desideret, dicet tibi: Nihil, nisi quod placuerit Deo. Sed si libertas tibi foret in alio te statu collocandi? Nollem collocari in alio, nisi quem destinasset mihi Deus, quem etiam præferrem cuicumque alteri, quantumvis mihi amaro, eò quod sciam hoc contentari Deum, unde & ego contentor, hicque vivo pacificè! Ecce igitur tibi animam in omnibus contentam, cum omnia ipsius vota sint adimpleta, & consequenter beatissimam. Dices,

Relinquit se providentiæ Dei conservat animam semper consolaturam.

Pati omnem & n

ces, quietem hujus animæ fore quandoque satis amaram, quando sese aggravatam videbit cruce. Fateor equidem, id ipsum tamen erit pro ipsa quies, cum laboratura non sit, ut illo se liberet statu: eâ ferè ratione sicut aliquis ægrotus, qui requiescit in lecto suo, & quidem ibi patitur, non tamen enititur inde exire, exspectans auxilium Dei, & efflagitans sibi dari patientiam. Et tandem putandum non est, hanc quietem animæ, quâ fruitur in perfectâ submissione, quam exhibet ordinationi providentiæ Dei sui, non esse, nisi meram amaritudinem: siquidem in medio pœnositissimarum afflictionum, quibus se circumdatam cernit, ubi primùm vibrat oculos in pulchritudinem infinitam voluntatis divinæ, quæ omnes beatos summâ afficit voluptate, experitur & degustat in seipsâ, certam pacem, certumque dulcorem, qui longè omnes exuperet sensus, tantâ tamen exuberet suavitate, tamque solido afficiat ipsam solatio, ut omnes terrenæ delectationes simul in unam coacervatæ, nihil ejusmodi ipsi vel afferre vel conferre valerent: Et juxta proportionem fidei magis vivæ & fiduciæ magis firmæ, & ipsius consolatio majora capiet incrementa.

Pati ab omnibus, & nemini

suavissimam directionem amoro-
rosissimæ providentiæ Dei super
se, ab eo, ut turbetur vel in-
quietetur ex timore molestissi-
morum eventuum vitæ præsentis!
Nam ultra quod benè novit, ni-
hil sibi evenire posse nisi ex ip-
sius ordinatione, firmissimè cre-
dit, sibi que persuadet, malum
non esse, mala pati; eos, qui ma-
la tolerant, infelices non esse,
sed eos, qui his afficiunt; non
mandâsse nobis Deum, ut mala
non patiamur, sed ut illa non
inferamus; ipsumque nostræ li-
bertati non reliquisse pati vel
non pati mala, sed vel agere vel
non agere illa. Ad stabilendam
pacem in animâ nostrâ, illamque
conservandam cum proximis o-
pere exercenda nobis est illa
Sanctorum Patrum parcœmia
*Quod oporteat mala tolerare ab
omnibus, & Nemini illa inferre.*
Quàm pulchrum de se spectacu-
lum præberet anima, quæ huic se
regulæ conformaret! Ipsius pro-
videntiæ in terris imitaretur il-
lam Patris sui Cœlestis, qui sæ-
pius suos tolerare facit mala,
non tamen vult hæc inferre ip-
sos. Quàm admiranda tranquil-
litas foret in hâc animâ! quia
non metuens pati mala, sed dun-
taxat inferre illa, non turbaretur
malis sibi ab extra advenien-
tibus, cum illa veluti bona reci-
peret, nec à malis profiscenti-
bus ab intra, cum ejusmodi nun-
quam

nem offen-
dere affert
pacem.

Quidam
enim ad
animam
sine
voluntate
sunt

H h h quam

quam vellet committere. Pone tibi ob oculos horologium pugillare sive solarium; hoc abs eo, quod moveat se loco suo, accuratissimè tamen sequitur motus solis, illosque tuâ tibi annotat umbrâ: talis omnino esset anima, quæ nihil internæ suæ amittens tranquillitatis per omnes adversitatum externarum agitationes, firmiter inhaerendo dispositioni providentiæ Dei super se,

sequeretur, abs eo, quod se commoveat, motum illum permagnum, qui abs intermissione continuatur in rerum humanarum revolutione, sub regimine ac directione Patris Cœlestis, diceretque apud seipsam: Omnia sunt valde bona, quia Dei mei sic voluit providentia. Hoc unicum, si benè ponderetur, abundè sat erit ad conferendam animabus timidis securitatem & pacem.

ARGUMENTUM.

1. Omnis hominum prudentia sua non posset in opus deducere. Consilia, absq. Dei providentiâ.

2. Deus sapius confundit illa, ut magis suam faciat exinde resplendere gloriam.

ARTICULUS III.

Ambitiosus attribuit omnia propria suæ providentiæ.

Venio jam ad vos, qui pro eo, quod timeatis præcedentium more, ex diffidentiâ auxilii præstandi à providentiâ Dei, ex adverso præsumptuosâ pleniestis confidentiâ in vobismetipsis, quasi non indigeretis illius, solaque vestra sufficeret vobis prudentia humana, ad exoptatum effectum vestra perducendi consilia. Quandoquidem homo videt, se creatum esse à Deo, didatum glorioso hoc privilegio libertatis suæ, nihil tanto anhelat affectu, quàm independenter ex se ipso, prout sibi placuerit, in omnibus agere. Diceres ip-

sum clam perliadere sibi, magnum Deum Cœli res superiores sibi reservasse gubernandas, se autem Deum esse hujus mundi, & omnia inferiora gubernanda sibi juxta suam prudentiam vel providentiam, sicut Deus cuncta superiora moderatur juxta suam: putat ipse magnam hanc rotam, quâ dirigitur continuarum humanarum devolutio, à nullo alio circumagi, quàm à solo genio & ingenio hominum; horum fortiores ac prudentiores dominium obtinere super alios, illos, qui magis ardua moluntur consilia, majori cum constantiâ hæc prosequuntur, efficaciora adveniunt remedia, majori utuntur dexteritate illa.

illa in opus deducendi, ipsos esse, qui cuncta faciant, prout volunt, & omnia trahant post se ipsos; & abs eo, quod alibi inquirant, omnia hæc attribuant soli industriæ humanæ.

Providentiâ humana nihil potest absque illa Dei,

Miseri terræ vermiculi, quid agere possitis, nisi ab omnipotente suffulti manu, quæ in vestro vos esse conservat, & ad omnia vestra concurrat opera? Et unde luminis acciperetis scintillam, nisi illuminaret vos magnus hic divinæ Sapientiæ sol, omnium infinita scaturigo & fons intelligentiarum? Nos æstimamus acutam, vim ingenii, si quis est, qui hoc polleat super alios; magni pendimus ipsius scientiam, hæc, si alios antecellat, & credimus nihil ipso eminere, nihil esse excellentius; & non videmus, hæc omnia nil esse, nisi parvos luminum atomos, respectu magni hujus solis, res omnes creatas illuminantis. Æstimamus ipsorum prudentiam, quod tractare noverint negotia fortiter, prudenter, dexterè, constantè, quò alii pertingere non possent: Sed omnia hæc, quæ semper non nisi parva sunt, quid sint in comparationem adducta, cum infinitâ hæc providentiæ sapientiâ, quæ creata omnia tantâ gubernat cum dexteritate, ut in nullo unquam deficiat, & tantâ cum quietâ, quasi nihil omnino haberet, quod ageret?

Nonne ridiculum foret, si ^{Mundus} Chordæ alicujus Cytharæ sese ^{est Cythara.} jactarent, quod pulchram reddant harmoniam, abs eo, quod indigeant scientiâ vel digitis alicujus Magistri se perstringentis? Synesius appellabat totum hunc mundum Cytharam Dei, dicere volens, quod omnes Creaturæ, quæ sunt velut ejusdem Chordæ, ad concinnandam gratam hanc harmoniam, quam in ipsius gubernatione aspiciamus, aliter non concurrant, nisi in quantum tanguntur à Digitis Dei, & in omnibus, quæ faciunt, diriguntur ab illius sapientiâ. Hoc bonum est, inquires, pro omnibus creaturis ratione privatis. Sed nobis quid ergo prodest hic intellectus, hæc libertas, quibus ditavit nos, nisi ut nosmetipsos regamus, sicut placuerit nobis? Respondeo primò, libertatem nostram nobis non esse datam, ad faciendum universim, quod nobis placuerit, sed tantummodo ad universim faciendam, quod placuerit Deo. Et quando vel minimum aberramus à legibus ab adoranda ipsius providentiâ nobis præfixis, non utimur nostrâ libertate, sed abutimur.

Respondeo secundò, quod ^{Aberramus} nunquam non versemur in ^{sequendo} periculo errandi, quando sequimur ^{proprium nostrum} proprium nostrum genium, ^{genium.} propriam nostram voluntatem, abs eo, quod consulamus voluntatem,

Hhh 2 tem,

tem DEI: quod semper labamur in errorem, quando agere volumus independenter ab illâ; quodque perdamus nos omnino, quando capimus consilia consiliis ipsius contraria. An igitur consilium sit aliquod capiendum? An prudentia sit aliqua consulenda adversus Dominum? Nonne ipsemet dixit: perdam sapientiam sapientium secundum mundum & prudentiam prudentium reprobo? Nonne scriptum est, quod adducet Consiliarios in stultum finem, & indices in stuporem? Nonne sapius videmus, sapientissima hominum consilia potenti deducta manu, & singulari directa per longum tempus prudentiâ, momento citius, operâ & consilio providentiâ DEI susque deque verti? Vidi impium exaltatum & elevatum quasi cedros Libani, dicebat Sanctus Rex David; & transivi, & ecce non erat; quæsi eum, & non est inventus locus ejus.

Quod Deus non gubernat, non potest subsistere.

Quantos vidimus omni referatos fortunâ, minimo temporis spatio evasisse in maximos, velut fungos unius noctis; & paululum post veluti vaporem rursus vidimus dissipatos? Ipsi ædificabunt, dicit Deus, & ego destruam, ipsi coacervabunt, & ego dispergam, ipsi credent se stare firmos, & ego omnes ipsorum fiducias subvertam: Siqui-

dem nisi dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam. Vade jam & crede, omnia evincere posse tui vim ingenii, tuamque sufficere prudentiam, ad tua exoptato eventu felicitanda consilia, abs eo, quod indigeas directione providentiâ Dei, quæ euncta regat, ac omnibus benedicat. Ipsemet tibi dicit in scripturâ: *Sine me nihil potestis facere*: Et tu credas, te omnia posse sine illo? Nonne timeas, unicam hanc cogitationem, maximam fore blasphemiam? An dubites, quin jure meritissimo disperdat Deus omnia illa consilia, quæ inconsultâ adorandâ ipsius providentiâ fueris molitus?

Si mercenarius fores alicujus domini, nihil in domo ipsius faceres, nisi expectatâ aut expectitâ ipsius ordinatione. Tu es in domo Dei, quæ est magnus hic mundus; tu es mercenarius, quia promittit tibi bona infinita pro mercede tua. An ergo facias, quodcunque volueris? An potius facere studeas, quod voluerit ipse? An præsumere audeas? Sat mihi ingenii est, sat prudentiâ, ut me ipsum in meis dirigam negotiis, non indigeo ipsius Consilio, nec directione providentiâ ipsius; ne quidem de illo subeat mentem cogitatio. Nonne potius ipsius tibi

Faciendum nobis non est, nisi quod placuerit Deo; nam ipse est Dominus animæ nostræ.

tibi in omnibus exquirendum esset Consilium? Nonne interrogandus, an id, quod moliris, sanctissimæ suæ conforme sit voluntati? nonne efflagitandus, ut illi suam impertiatur benedictionem, illud amorosissimâ providentiæ suæ moderetur curâ? Nonne profundissima cum humilitate contestandum coram ipso? Mi Deus, ego nihil sum, nihil possum sine te, totus à tuâ dependeo potentiâ, totus à bonitate tuâ. O quàm auspiciato eventu omnia tua agerentur consilia, si hæc procederes ratione! pro eo, quod de te ipso præsumens & sapientissimam providentiæ ipsius directionem contemnens, quasi ipsius non indigeres, usque adeò, ut ne quidem cogites de ipsâ, sapius cum maximo tuo videre debeas damno ac fastidio, omnia ex adverso, quàm speraveras, evenire.

Occupatio
formica-
rum,

Quanto compassionis affectu videatur, quâ ratione omnes penè homines se ipsos dirigant ac moderentur, toto vitæ suæ decursu? Regius Vates dicit, quod Deus prospexerit de Cœlis in terram, ut videret, an esset, qui sit intelligens aut requirens Deum; & ipse eos vidit eâ ferè ratione, quâ nos videmus innumeras parvas formicas, quæ mirum in modum laborant, ut annonas suas domos prospiciant

victu, conditioni parvuli istius popelli congruo. Vadunt & veniunt absque intermissione; vadit una, quæsitura è longinquo paleam, venit altera & mortuum apportat culicem, incedit alia parvulo onusta vermiculo, alia putridi ligni affert particulam; Et videmus omnes ita suo intentas operi, ut credere videantur nullam suâ in mundo vel majorem, vel majoris momenti inveniri occupationem. Non cogitant ipsæ de eo, quid tractetur in Consiliis principum, vel gubernatione provinciarum: nihili pendunt ipsæ omnes scientiarum quæstiones, quæ disceptantur in Scholis; non indagant ipsæ quâ ratione negotia agantur mercaturæ, vel perfectiones acquirantur artificum pro reipublicæ bono; nulla ipsarum desuper discurret, nec illas propterea arguimus, cum nullam ejusmodi quid moliendi habeant capacitatem.

Sed quod videat Deus, omnes penè homines super faciem terræ dispersos, eadem ferè ratione vivere? Si uno intuitu videre ipsos posses è loco quodam eminenti, nonne diceres, ipsos esse velut acervum parvularum formicarum, quæ in motu sint continuo, euntes & redeuntes, sese agitantes & abs intermissione laborantes circa res terrenas; inhiant hi bonis temporalibus,

Hhh 3 magna

Vana occupatione
hominum.

magna aggrediuntur terram marique itinera, ut eminus illa inquirant, suasque in domos inferant; sectantur alij honores, seque affligunt ad funera, ut acquirant munera; alii nonnisi voluptatum anhelant & ubivis ambiunt ille cebras; hic noctes diesque infudat libris; alius laborat impigre colendo terram; iste huic, alter alteri vacat & incumbit opificio; nihilominus sibi invicem conjuncti & associati negotiantur, tam circa id, quod habent; quam quod non habent: hi decipiunt, alii datam servant fidem, & quilibet suo scopo, suo commodo invigilat, & omnes sic eo, quod agunt, occupantur, ut alteri non intendant, credantque, non esse in mundo negotium majus eo, quod tractant.

Homo terrenus non e girat de eo, quod est supra se.

Interim non indagant, quid agant operis Angeli in Cœlo, vel Sancti, qui potiuntur jam gloriâ? non sumunt cordi, quid suæ eventurum sit animæ post hanc vitam; an immortalis hæc sit, an futura sit æternitas, vel alia vita post vitam præsentem: Contemplativis expendendum relinquunt, quid sit Deus, quidque statuendum de infinitis & adorandis ipsius perfectionibus: hæc omnia nonnisi crepundia æstimant respectu magnorum, quibus infudant, negotiorum; quibusque totus ipsorum absorbetur animus. Et Deus, qui re-

spicit illos è fastigio Cœlorum, videtque innumeram hanc hominum, velut formicarum incessanter se moventium, laborantium, seque pro obtentu festucæ torquentium multitudinem: Itane, inquit, hæc sint immortales animæ illæ, quas ad meam creavi imaginem, ut capaces illas redderem capiendæ Cœlorum amplitudini ac magnificentiæ? sintne hæc spirituales animæ, quas ditavi ratione, fide & tantis luminibus divinis, ut horum ductu bona inquirerent & indigarent æterna? sintne hæc excellentes illæ Creaturæ, quarum amore factus sum homo, tradidi meum sanguinem, & mortem sustinui in Cruce? an illæ hæc sint, quibus absque intermissione invigilo, providentiæ meæ nunquam non cura præcipua. Et nulla ex illis mihi intendit, nec animæ suæ, nec æternitati suæ, sed omnes reptant super terram, velut animalia bruta, quibus jus ad Cœlos sit nullum.

Gens absque Consilio & ratione, an ignoras ortam te esse conditione ac profapia proximè ad illam Angelorum accedente, ut bestiarum ducas vitam, & alia in Cœlis esse bona, infinito modo terrenis illis nobiliora, quibus possidendis sis creata? Usquequod cor plumbi more tibi grave erit, ut nunquam non deorsum tendens, immergat se in terram?

Exhortatio animans ad fiduciam in Dei providentiâ collocandam.

terram? usquequò non quæres, nisi vanitatem & mendacium? Gens absque fide & absque religione, an non credis habere te Patrem Cœlestem, qui omnes tuas noverit necessitates, illisque tantâ intendat ac invigilet sollicitudine, ita ut, si omnes homines, qui sunt in terrâ, alio non destinerentur negotio, nisi cogitandi de te, non ita certus fores, nihil tibi defuturum, sicut es sub suavissimâ providentiâ ipsius curâ. Itane ob oculos videas prospicere ipsum necessitatibus vilissimarum quarumvis Creaturarum, nutrire ipsum volucres Cœli, quæ nec serunt, neque metunt; non deserere ipsum ferocissimas in sylvis bestias, nec suis in specubus angues? Et tu metuas, ne derelinquat te in necessitate tuâ; tu quæ perdilecta ipsius es soboles, quam solam plus amat, quam omnem simul mundum materialém? Ecceur igitur ita angeris, quasi nulla alia foret, quæ tui curam agat, providentiâ, nisi tua?

Non dicitur, otium esse, nec contemplanda semper Cœlorum sidera. Graius ille sapiens acutè satis respondit plautiano illi, qui cum cœno se

immersum videret, altâ clamavit voce: *Minerva, Minerva*, interim autem totus hæsit immobilis: Amice mi, nihil efficis, nam cum Minervâ & manum te adjicere oportet. Constat laborandum esse, & rationabilem negotiorum tuorum suscipiendam curam; Verùm si vis omnia benè auspiciatum sortiri eventum, quærito primùm Regnum Dei, & justiciam ejus, sicut mandatum est Evangelium, & hæc omnia adjicientur tibi; Deus enim mentiri non potest, qui proprio id ore asseverat. An certus vis esse & securus, ut nihil tibi desit ex omni eo, cujus indiges? Nec ulli ex iis tu desis, quæ DEUS tibi præcipit. Ama ipsius servitium, promove ipsius gloriam, præcipuam in providentiâ ipsius colloca fiduciam; fidelis is amicus est, qui confidentem in se deseruit nunquam. Eheu? An nunquam capiemus, unicam cogitationem de Deo, unicum actum amoris ipsius, unicum horæ quadrantem curæ salutis nostræ impensum incomparabiter præstare omni eo, quod omnes simul homines, totius vitæ suæ decursu peragere possent, abs eo, quod Deum quærant ac respiciant.

ARGU-

Oportet
rationabi-
liter rebus
invigilare.

ARGUMENTUM.

Quod nihil censoriâ notâ perstringendum nobis in gubernatione providentiæ Dei, quamvis rationes nos lateant, ob quas hoc vel illud faciat.

ARTICULUS IV.

Stultitia eorum, qui volunt censes agere providentiz.

Qui magis indignè tractant & excipiunt adorandam Dei providentiam, infinitus infensorum est numerus, qui dum nimium sibi Sapientiæ arrogant, erigunt tribunalia, seque constituendo iudices, ipsius redarguunt dispositiones, Nunquam desinunt percontari illa, quæ evenire vident in mundo sensui suo contraria, & interrogant absque intermissione, Ecce hoc, & Ecce illud? Ita verò benè factum à te iudicas, qui tam acuto polles iudicio! suadeo tibi, ut meliore, pulchriore ac prudentiore quodam ordine disponas mundum, quàm dispositus sit; Clavum illius majori moderare Sapientiâ, quàm moderetur ipsum Dei Providentiâ; magis accuratè circumage Cælorum rotas; melius ordina omnes anni tempestates; majori curâ prospice cunctis creaturarum necessitatibus, ad ipsas & alendas & conservandas; inhibe morbos, ne accedant tuam violaturâ valetudinem; Cohibe senectutem, ne corruget frontem tuam, tuasque imminuat vires; & molestis ac infestis vitæ accidentibus ob-

sta, ne molestent ac infestent quietem ac pacem tuam. Ut quid hæc omnia non facis, cum tantæ sis sapientiæ, tantæ in rebus agendis dexteritatis, utpote qui jus tibi assumes perstringendi sapientiam Dei in gubernatione mundi?

Interrogas, ad quid res tot inutilis, tot malæ, tot imperfectæ? An velles decumanam hanc totius naturæ imaginem suis carere umbris, quasi hæc non essent, quæ maximum decorem adjiciant picturis? An ideò in mundo rem iudicas inutilem, quod nescias, cui præstet utilitatem; vel malam esse credis, quod ignores, cui serviat bono? An tuum est omnes nôsse intentiones magni hujus mundi Architecti? Et si nescias, cur hanc vel illam rem suæ inserat machinæ, an potius ipsius Sapientiæ, quàm tua arguenda sit ignorantia?

Si quæras, cur Deus nasci faciat hunc pauperem & alium divitem; Cur hunc in hoc potius loco & tempore, quàm in alio; Et cur largitur tam præclara huic dona & munera, quæ negat aliis; cur permittit tot adversitates accidere his, tot prosperitates

Imperfectiones sunt umbræ in pictura & imagine naturæ,

Quidquid providentiæ ordinat, est iustum,

esperitates evenire illis. Omnibus his quæstionibus, & pluribus ejusmodi, quas facere posses, non nisi unicum habeo reponendum. Est sapientia, est justitia infinita, quæ sic disponit omnia; Et consequenter & sapientissima sunt & justissima: Sed illorum te latent rationes, cum arcana Dei Consilia tuam prætereant cognitionem ac notitiam.

Non est ignorantium iudicium libris.

Si aliquis illiteratus, nec ullius peritus characteris magnum aperiret volumen, qui que cernens tot sibi incognitos characteres tali dispositos ordine, literam unius figuræ, esse junctam alter alterius figuræ, esse quandoque sex simul quandoque quatuor, quandoque duas ad componendum aliquod verbum; insuper plures esse lineas, quarum una sequatur alteram; has esse in principio alicujus paginæ, alias in ejusdem fine. Plura ibidem esse folia, quorum hæc præcedant alia, & singula illorum particulares suos sibi impressos gerere & circumferre characteres; Si, inquam, cernens hæc omnia, ubi nihil comprehenderet omnino, interrogaret, cur posita est hæc litera in hoc loco & non in alio; quare hæc est rotunda, & altera longa; quare hæc linea, quæ est in principio paginæ, non est in ejusdem fine, & quare vigesimum folium non est quinquagesimum, diceretur illi: Amice mi, hæc ita disposita sunt ab ingenio ali-

cujus docti hominis, & ita ab eo in ordinem hunc redacta, ut internos animi sui declararet conceptus; quod si unicum duntaxat paginam transponeres in locum alterius; quid dico paginam? unicum solummodò lineam, aut lineam verbum, aut verbi literam, jam lituram, maculam & perturbationem ipsius adscisceres operi: hæc omnia ita disposita esse oportet, ut serviant intentioni ejus, qui hoc contexit volumen.

Et si is attentare auderet, & sese hujus operis constituere censorem, dicendo: videtur mihi, multò melius futurum fuisse, si omnes literæ huc collocatæ ejusdem omnino fuissent figuræ; vel saltem illæ, quæ ejusdem figuræ sunt, simul conjunctæ & unâ serie collocatæ, abs eo, quod ita inter se fuissent commixtæ; melior hic fuisset ordo, si omnia verba ejusdem fuissent magnitudinis, & singula æquales numero in se continuissent litteras, quot apices hoc, totidem & illud; ut quid hæc sunt tam parva, alia tam magna? Nulla in hoc apparet justitia. Responderetur illi. Stupide, nihil intelligis: Si dispositæ essent res, uti dicis, & sensu & ratione careret totum hoc opus, totum uti est, est bonum: ingenium abs comparatione tuo excellentius tam sapienter id

disposuit; & hujus rationem si nescias, tuæ attribuendum ignorantia, quæ tanta est, ut id capere non valeas.

Mundus est
magis
liber Dei.

Magnum volumen Dei est is, quem aspicias & consideras, mundus; Omnia sæcula sunt velut illius paginae, quorum unum sequitur alterum; omnes anni sunt velut ejusdem lineæ; & omnes diversæ creaturæ, quas in ordine, serie & connexionem, uti cernuntur, dispositas vides, sunt velut illius literæ, quæ per expertam magni hujus Auctoris manum, exactè eo sunt loco ac ordine collocatæ, quem tenere debent, ad significandos æternos ipsius conceptus, & promovenda Consilia prudentiæ ipsius. Si quæras, quare una Creatura perfectior sit alterâ, & quare hæc posita sit prior alterâ; & quam ob causam hic natus sit in hoc loco, & non ducentis milliaribus abhinc; cur tali tempore, & non duobus sæculis vel ante vel post: hoc idem est, ac si quæres, quare talis linea in libro aliquo posita sit in tali pagina, & non in aliâ; respondebitur enim tibi, hæc omnia ita composita esse ab intellectu infinito modo sapiente, & ipsummet omnes Creaturas, proprio suo loco, quem occupare debent, collocasse; eisdem suum, quem servare debent, assignasse ordinem, ordinasse connexionem, quam custodire debent, cum a-

liis, velut totidem alicujus libri characteribus, ad significandum id, quod in divino suo concepit intellectu.

Quis es tu, qui ipsius audeas corrigere opus, vel qui attentes unicum tantum verbum vel literam mutare è loco & ordine, quo illam collocavit? An Consiliorum suorum æternorum te fecit participem, ut omnes ipsius cognoscas cogitationes, meliusque illas exprimere valeas, quam fecerit ipse per hanc Scripturam? quod si comprehendere nescias omnium, quæ ordinavit providentia ipsius, rationem, non nisi ignorantia tuæ attribuas, nec illius fugillare audeas Sapientiam.

Dum velles, ut non permitteret tot peccata, quot quotidie committuntur in terrâ; idem est, ac si velles, quod Deus non creasset homines liberos, quod maximum omnino ornamentum tolleretur è mundo: dum velles saltem, ut quantocumque illa severissimè puniret; idem est, ac si velles, quod misericordiæ, & patientiæ suæ splendorem effunderet super indignos, quo spoliaretur uno è pulcherrimis & gratiosissimis Divinitatis suæ lineamentis. Sed quod magis te offendit, quodque capere non potes, est, quod sapius malos replet prosperis, & plerumque bonos affligi permittat: quæ enim in hoc providentiæ cura?

Et

Quare Deus permit-
tat peccata.

Et quæ justitia bona malis, & mala facere bonis?

Cur Deus
benè fa-
ciat malis
& malè
bonis.

Respondeo tibi, providentiam Dei ita procedere, quia justa est: Et mirum videri non debet, quod maximi quandoque peccatores fruuntur prosperitate, sanctissimi, quique homines adversitatibus obruantur innumeris; Sed potius admirandum est, quod amici Dei unquam vel minimam potiantur consolatione, vel inimici ipsius levissimam infestentur molestia toto vitæ suæ curriculo. Quare hæc omnia? quia Deus est justus, quodque, cum verum sit, ipsum nullam relinquere culpam absque punitione, nullumque bonum opus absque præmio, nullus sit tam justus, qui non commiserit aliquod malum in vitâ suâ, quod poenam non mereatur: Et quia pro illo nullam habet poenam post hanc vitam, sed ipsi præparat bona omnino pura absque aliqujus admixtione mali, videtur ipsius requirere justitiam, ut providentia non nisi malis ipsum obruat in hac vitâ, quasi absque ulla admixtione boni. Ex adverso certum omnino est, neminem tam esse perversum in mundo, qui non quandoque aliquid præstet boni, quod suum mereatur præmium; Cum autem præmium post hanc vitam expectandum non habeat, sed ipsi præparata sint mala absque ullius admixtione boni: æquum

est, ut providentia ipsum bonis repleat tempore vitæ suæ, abs eo, quod ullo ipsum aggravet & premat malo. Ecce quare dixerim, mirum esse, quod non nunquam videantur justii prosperitate & consolatione frui in vitâ; & econtra malis & adversitatibus impleri vitam peccatorum; & hoc ex eo, quia Deus justus est. Non est perstringenda dispositio providentiæ in prosperitate malorum & adversitate bonorum, cum exinde resplendeat & magis & magis stupenda.

Quantam timendi tu ansam habes, qui Deum non times, abundans nihilominus benedictione dexteræ ipsius? An quidpiam sit, quod magis affligere te debeat, quam consolationes tuæ, aut magis te contristare, quam gaudia tua? Dum nimirum ita tecum discurre. Ego reum me novi plurimum magnarum noxarum, bonum autem, quod operor, quasi nihil est: nihilominus parum hoc, quod boni facio, abundanter remuneratur mihi Deus in hac vitâ, & abs poenâ mea abire permittit peccata. An dubitandi locus est, quod, dum adeo liberaliter recompensat parum quod facio boni, severissimè quoque multaturus sit multa & magna, quorum reus sum, crimina, ex eo, quod infinito modo sit justus? Et si me non puniat in præsentivita,

Timere
debet pec-
cator vi-
dens se
beatum.

vitâ : infallibilis est nota, ipsum omnem, quam promerui, pœnam, mihi reservare pro æternitate. Quis est, qui attentè considerans hanc veritatem non contremiscat, qui peccatorem se novit, & beatum?

Justo la-
eandum
in cruce
suâ.

Sed quanta vobis consolatio fideles Deo animæ, quæ in vestrâ innocentia continuis afflictionibus oppressas videtis ab ipsius providentiâ, quasi multis criminibus essetis obnoxia? Et si magnam vestram possidetis capere felicitatem, cum magno Apostolo vobis foret dicendum: Superabundo gaudio in omni tribulatione meâ. Siquidem cogitate vobiscum: verum est, vitam meam à pluribus peccatis non esse illimem ac liberam; opitulante tamen gratiâ Dei malum odi, ipsique placere studeo. Video justitiam ipsius, pluribus virgarum ictibus, quos sentio, mea multare peccata; bonum hoc mihi, quia bis non puniet in idipsum: interim mercedis

nihil recipio pro bonis operibus, suffragante ipsius adjutorio à me factis: an dubitare possim, quin pari utatur justitiâ, vi cuius sicut non relinquit malum sine pœnâ, sic nec relicturus sit bonum sine præmio? Nullum mihi exsolvit stipendium ob impensâ meâ obsequia in hac vitâ: evidens ergò hæc nota est, ipsum omnia bona, quæ dare mihi vult, reservare pro æternitate. O quam ingens solatium animabus bonis, dum immerfas se vident amaritudine Crucis, quæ scætet vita ipsorum! O quam longè absunt, ut moveantur invidiâ ex prosperitate aliorum! Sed potius adorant providentiam, tam severè secum agentem, benedicunt manum se percutientem, & ex toto corde dicunt ipsi cum Sancto Augustino: percutite domine, seca, seinde in frustra, crema, puni me in hac vitâ, modò misericordiam mihi exhibeas in æternitate: *Hic ure, hic seca, modò in æternum pascas.*

ARGUMENTUM.

1. Illi, qui omnia attribuunt facto vel fortune, agnoscunt providentiam Dei, quam aliis nominibus involvunt.
2. Omnis nostra in eo consistit felicitas, si nos relinquamus providentiâ Dei.

Nomen
Factum in-
dignum est
ore Chri-
stiano.

ARTICULUS V.

Est aliud adhuc genus hominum, qui cœteris omnibus

tractant indignius providentiam DEI; siquidem cum ipsam omninò negare non possant, sicut vellent,

vellent, eam sub profanis abscondunt nominibus, necessitatis, fortunæ, fati, quæ verba Christiano prorsus indigna sunt ore. Ad hæc dicunt, quod in mundo non sit, nisi fortuna & infortunium; quod nolens volens quilibet debeat sequi necessitatem fati sui, cuius nos dominium non habeamus. Quod fortuna rideat his, aliis obvertat dorsum, cuius alia ratio dari non possit, nisi quod unus bono, alter malo stringatur fato. Ejusmodi discursus plerumque formant homines & ratione & moribus perdit, qui nec vivendo, nec judicando ullis subsunt legibus, æqualiter in hoc & ignari & malitiosi.

Explicari non potest, quid sit fatum vel fortuna.

Inprimis sunt supra omnem modum ignari, si enim interrogentur, quid intelligant per hanc necessitatem, hanc fortunam, hanc fatalitatem omnia gubernantem, aliud respondere nesciunt, nisi quod sit nescio quid, quod potestatem habeat super nos, quod disponat ac ordinet nostros eventus, quod illos vel bonos reddat vel malos, prout sibi placuerit, quodque nos pro arbitrio suo gubernet, abs eo, quod ipsi resistere possumus; sed dicere quid sit, hoc arcanum esse omnem nostrum excedens captum. Ecce ergo ipsorum ignorantiam, quam fatentur.

Sed major adhuc ipsorum est malitia: siquidem cum volentes nolentes nunquam non in fundo cordis sui insculptam circumferant, illam malitiosè captivam detinent, tanquam rem injustitiæ: si ipsos urgeas ad respondendum, necessariò tria fateri coges, quibus deducatur ad cognoscendam in veritate providentiam Dei. Inprimis nescio, an id, quod plenam in nos habet potestatem, quodque fatum tu appellas, esse debeat potentia quædam suprema & independens? oportet, quod ita, eò quod ipsa imperium teneat & legem det omnibus, abs eo, quod ullam ab altero recipiat. Ergo est verus Deus, cum nullum Ens sit supremum ac independens, nisi solus Deus. Secundò hæc potentia suprema, estne intellectiva & sapiens? Necessariò sic dici debet, cum ipsa sit, quæ gubernet omnia, gubernatio autè nullius est, quod careat ratione & prudentiâ. Sed non solum debet esse intellectiva & ratione prædita; sed omnem alium transcendere debet intellectum, cum ipsa sit, quæ gubernet omnia tam admirandâ industriâ ac dexteritate, omnem ut nostrum effugiat captum. Ergo providentia hæc est, quæ congrua novit adhibere media, deducendi cuncta ad præfixum sibi finem. Tertiò hæc potentia suprema &

Negantes Providentiam, fatentur ipsam se, in-

intellectiva, habetne libertatem integram faciendi id omne, quod voluerit? hic nullus dubio locus, cum sit illa, quæ omnia disponat, prout sibi placuerit; Est igitur hæc providentia divina; cum Deus solus sit, cujus voluntas tam absolutum habeat imperium, ut nihil ipsi resistere possit.

Providentia obvelata aliis nominibus.

Cum ergo agnoscas potentiam aliquam absolutam, intellectivam & liberam, confiteris veritatem providentiæ Dei; sed malitiosè nuncupas illam nomine necessariæ cujusdam ordinationis, quasi ulcisci de illâ te velles, quod credas ipsam abstulisse tibi libertatem tuam, teque absolutâ necessitate eò cogere, ubi resistere non possit: injuriosè ipsam appellas fatalitatem, eò quod videas, quod aliquos tractet lenitè, alios severè, cujus nesciens rationem dicis, non dari in mundo nisi felicitatem vel infelicitatem, & quemlibet sequi debere bonam vel malam sortem fati sui: ignoranter insignis illam nomine fortunæ, cum sæpius evenire videas accidentia improvisa & successus prorsus inopinatos, susque deque vertentes consilia hominum; & cum hujus te lateat ratio, affirmas, hanc esse fortunam cæcam, quæ sæpè sæpius totum contrarium faciat rem fortiri eventum. Sed melius consule propriam rationem

tuam, & luculenter videbis, in admirandâ dispositione & gubernatione providentiæ Dei, nec necessitatem dari, nec fatalitatem, nec fortunam: nihil est hic necessitatis, cum libertas tua tota persistat integra; nihil est hic fatalitatis, cum ex æquo dispensentur tibi & bona & mala; nihil hic est fortunæ, quia nullus unquam contingit casus, qui non fuerit & prævisus & sapienter directus à Providentiâ Dei.

Quantum concernit necessitatem, quomodo non vides, errorem esse, quod tibi persuadeas, providentiam Dei ordinationem esse, quæ te necessitet, tuamque tibi tollat libertatem? Nam si necessiteris inevitabili quâdam ordinatione, unde venit, reliquos homines, qui ejusdem tecum naturæ sunt, non pari ratione necessitari? probè videmus omnes lapides deorsum tendere, omnia flumina devolvi in mare, omnes lampades & facces illuminare, & universim omnes Creaturas ratione privatas ita dirigi & gubernari per leges æternas Creatoris sui, ut necessariò illas sequantur, cum libertatem non habeant aliâ ratione se dirigendi. Sed omnes homines non eandem sequuntur inclinationem, vix videas duos, qui in omnibus eundem vivendi modum teneant; videntur facere liberè omne, quod volunt: non ergo datur necessaria

Providentia non tollit libertatem.

Peccata ostentant providentiam requirentem libertatem.

faria quædam ordinatio pro ipsis.

Peccatum ostendit, providentiam relinquere libertatem.

Si providentia esset necessaria quædam ordinatio, quæ necessario impulerit te eò, quò vellet, an permetteret te unquam quidquam facere contra voluntatem suam? An patrare te sineret tot peccata, tot actiones inordinatas sibi displicentes, quasque condemnat? Nonne tot habes experientias, tantum abesse, quod voluntas Dei impellat & cogat voluntatem tuam quædam necessitate, ut potius contrarium sit verum, quod tua nimirum sæpè ipsius trahat voluntatem, hæcque si illi accommodet, quod tibi placuerit, dumque ipsum oraveris, tuæ annuat petitioni? hoc est, quod tibi promittit in Evangelio: quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiet vobis. Quoties visa est suum interrupisse cursum providentia ipsius in gubernatione rerum naturalium, ut sese accommodaret voluntati hominum? Interrupit cursum solis ad orationem Josuè; interrupit activitatem ignis ad preces trium puerorum in fornace Babylonis; interrupit & nunc cursum infirmitatis, quæ rapiebat te ad limen mortis, quia rogas illam. Tandem infinitus ille miraculorum numerus, quæ in vitis Sanctorum recensentur, nonne sunt totidem

Experientiæ, quæ voluntatem Dei flectunt ad illam hominum contra assuetas providentiæ suæ leges? Et tu dices, hanc esse necessariam quædam ordinatiorem, officientem libertati nostræ, illamque inevitabiliter trahentem, quòcunque voluerit?

Verùm si admittenda non est necessitas hæc, vel necessaria ordinatio loco divinæ providentiæ, multò minus admittenda erit fatalitas quædam, vel nescio quæ bona aut mala fors, quæ constituat omnem felicitatem vel infelicitatem mundi. Verum est, inveniri quosdam, quorum tota vita repletur & abundat adversitatibus; & alios, qui suaviter quiescere semper videntur, in continuâ quædam prosperitatum successione ac serie. Sed hæc amabilissimæ sunt dispositiones providentiæ Patris Cœlestis, deducentis ambos ad fines suos per media, quæ videntur sibi magis congrua ac idonea. Alii qui flectuntur beneficiis & in fidei Dei servitio conservantur, sicut filii Israelis in deserto, quamdiu deliciosè per manna fuerant nutriti; Alii, qui abuterentur fortassis hoc dulcore, conservantur velut mare, agitationibus, amaritudine salis & acrimoniâ.

Vel fortassis illi, qui tot abundant prosperitatibus, quosque mundus

Cur aliqui iustorum habeant cruces, alii qui consolationes.

mundus felices arbitratur, sunt infelices illi, quos remuneratur Deus in vitâ hâc mortali, ob præstita quædam parva bona opera, ut in omnem æternitatem ob magna sua peccata puniat ipsos. Et illi, qui tot obruuntur adversitatibus, quorumque malam sortem deplorat mundus velut miserorum ac infelicium, sunt e contra felices ac beati, quibus Deus in hoc mundo infligit pœnam aliquorum, quorum rei sunt, peccatorum, ut infinitis in omnem æternitatem ipsos afficiat & repleat bonis; in quo Deus mirum in modum resplendere facit justitiam providentiæ suæ, sicut jam diximus.

Nihil fortuitum est respectu Dei.

Adhæc manifestum omnino est, quod nulla facienda sit mentio fortunæ inter Christianos, qui nôrunt omnia tam accuratè gubernari ab ordinatione providentiæ divinæ, ut ne quidem absque hujus nutu, unicus capituli nostri capillus periret, aut decideret; Id, quod nos arbitramur inopinatum quendam eventum, & opus bonæ vel malæ fortunæ, potest reipsâ esse casus fortuitus intuitu hominum, qui ipsum non poterant nec prævidere, nec expectare; sed respectu Dei talis non est, sed est dispositio providentiæ ipsius, quia omnia hæc scivit & voluit ab æterno. Homo ille desperandus, cum amplius portare

non posset molem miseriarum, quibus ob paupertatem suam obruebatur, quærebat funem ad se suspendio necandum; sed loco hujus invenit thesaurum, qui ipsum illico & à morte & à vitæ miseris liberavit. Nos judicemus hoc esse accidens, casum fortuitum & bonæ ipsius fortunæ effectum; sed reipsâ fuit misericors & benigna dispositio providentiæ Dei impedire volentis ipsius interitum, efficiendo, ut ibi inveniret vitam, ubi inquirebat mortem.

Ita, fateor esse speciem quandam necessitatis & fatalitatis ^{Fatum} pro certis personis, quæ ^{peccato-} ^{rum ipso-} ^{rum sunt} ^{passiones.} trahuntur, quò ire nolent, quibus nulla quasi amplius superstes est libertas in actionibus suis: Sed hæc concupiscentia vestra est, cui laxastis frenum & tale ipsi in vos concessistis imperium, ut ad necessitatem quandam ipsi obtemperandi deducat vos, & vivendi more bestiarum: hæc inordinatio vestrarum est passionum, quæ eò usque rationi vestræ dominantur, ut, sicut videtur, vix amplius vobis sit eisdem resistendi potestas: & ne turpissimæ hujus servitutis probro noteris, affirmas, id esse inevitabilem quandam ordinationem, & infelicem fatalitatem, quæ te cogat, te necessitet. Sed miserias tuas non attribueni inordinationi vitæ tuæ, nec passiones

nes tuas ulterius tibi dominari permittite, animosè refræna & edoma illas, uti auxilio gratiæ Dei munitus facere potes, quo te spoliari non permittet ipfius providentia; & liber eris ad faciendum, quidquid tibi placuerit.

Vocum
animæ non
habendi
amplius
libertatem
ad offen-
dendum
Deum

Eheu! Conqueri non debemus, quod providentia Dei nobis tollat libertatem nostram; Sed potius dolendum nobis foret, quod nimium ejusdem nobis relinquat dominium. Quid facio, mi Deus, libertate hæc, quam dedisti mihi, nisi quod pessimè abutar illâ. Ah! resume illam mi Deus, & ita integram ipsam posside, ut nunquam amplius faciam deinceps, quod voluero, sed semper, quod tibi placuerit. O si nunquam te offendendi habuissem libertatem? O si nunquam libertatem mihi relinqueres, separandi me à te vel mo-

mento unico? Itane, Divine mi Pater, non sum filius tuus? Itane amabilis mi Conservator, non semper me portas in sinu tuo? Nonne paternæ tuæ providentiæ præcipua sum cura? An minus me amas vermiculis terræ? Non permittis ipsis libertatem displicendi tibi, ut quid ergò ipsam relinquis mihi? aufer à me, Domine, aufer à me libertatem hanc; resume illam, quia bonum est, quod spectat ad te, quoque ego tam malè abusus sum; volo exspoliare me illâ in perpetuum, totam immergens ipsam unicæ & soli gubernationi adorandæ tuæ providentiæ. Fac ex me, quidquid tibi placuerit, dirige me, quod tibi placuerit, Cæcum in morem ubique sequar te, & aliam deinceps nolo libertatem, nisi illam, quâ liceat mihi dependere in omnibus & per omnia à directione tuâ.

CONSULTATIO XVII.

De Prædestinatione, quæ est præcipua pars providentiæ.

ECce tibi Secretum maximum: hæc ingens est curiositas, quæ nullo non tempore torquebat, nec torpere permittit ingenia. Nosse quid Deus determinaverit nobiscum in æternis

providentiæ suæ decretis; an nomina nostra scripta sint in libro vitæ; an reliquerit nos in funestâ exclusionem ab hæc felicitate æternâ, quam non præparat nisi electis. Quid faceremus, ut

Kkk certo